

Satsar politikerna på framtiden?

Hur ser riksdagspartierna på ITs roll i
samhället?

Augusti 2014

Enkät till representanter från riksdagspartierna om konsekvenser av och prioriteringar i vårt digitala samhälle; Finns det ett intresse och en förståelse för frågorna inför årets val? Finns det några politiska skillnader? Hur ska Sverige nå regeringens uttalade mål om att vara bäst i världen på att tillvarata digitaliseringens möjligheter?

Innehåll

Bakgrund	2
Enkäten och resultat	2
Styrdokument och samverkansorgan	2
Digital kompetens	2
RIT-avdrag	3
Skolan och IT	3
Integritet	3
Om bredband	4
Kultur och IT	4
Svensk konkurrenskraft	5
Nyföretagande och export	6
Upphovsrätt och öppna data	7
Vård och omsorg	7
Övriga frågor	7

Bakgrund

Digitaliseringen av Sverige är en av de tyngsta trenderna i dagens samhälle. IT kommer att ha en fundamental påverkan på samhälle, arbetsmarknad och privatliv. Det är därför intressant att se hur de politiska partierna ser på strategiskt viktiga frågor; vilka frågor Sverige behöver utveckla samt hur morgondagens digitala samhälle kräver förändringar i politik och lagstiftning.

IT&Telekomföretagen lät därför skicka ut en enkät (juni 2014) till samtliga riksdagspartier som idag (augusti 2014) sitter i riksdagen. Sju av åtta partier redovisade svar (Sverigedemokraterna avstod från att svara). Denna PM är en sammanfattning av de svar som inkom.

Enkäten och resultat

Styrdokument och samverkansorgan

Fråga: *Alliansen har, delvis på initiativ från EU, tagit fram en Digital Agenda, med målet att "Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter". Agendan har 22 punkter (områden). Därtill finns en bredbandsstrategi. Man har också tillsatt en Digitaliseringskommission, Bredbandsforum samt Användningsforum. På regional nivå finns i flertalet län och kommuner regionala bredbandsstrategier och digitala agendor. Anser ni att denna typ av dokument och grupperingar är viktiga, och avser ni att bygga vidare på vad som finns idag?*

Det nationella styrdokumentet "IT i människans tjänst - en digital agenda för Sverige" presenterades 2011 av regeringen. Var ska nationella styrdokument (såsom Digitala Agendan) beslutas?

Samtliga partier ser dessa dokument, grupper o dyl. som angelägna och viktiga.

Det är en tydlig skillnad mellan Allianspartierna och övriga avseende riksdagens respektive regeringens roll. Alliansen ser detta i större utsträckning som en fråga för regeringen, medan oppositionen anser att riksdagen är den instans som ska fatta beslut kring denna typ av styrdokument etc.

Digital kompetens

I ett "digitalt samhälle" hanteras alltmer digitalt: media, förvaltning, handel etc. Digital kompetens på en basnivå är därför viktig för delaktighet i samhället och för att kunna tillvarata dessa tjänster. Hittills har i stor utsträckning civilsamhället (bl.a. genom kampanjen Digidel) drivit på utvecklingen för ökad digital kompetens hos den enskilde medborgaren. Biblioteken har också en viktig roll för att hjälpa invånarna med digital kompetens, även om det inte idag ingår i deras prioriterade uppgifter.

Var finns det överordnade ansvaret för att driva detta i fortsättningen?

Hur bör detta finansieras ungefärligen? Vänligen fördela procent.

Här framgår en tydlig skillnad: de rödgröna ser det som ett ansvar för stat och kommun. Alliansen är splittrad: M och C ser det som en fråga för civilsamhället; KD betonar statens roll medan FP anser att det är ett delat ansvar där riksdagen anger övergripande målsättningar och regeringen ansvarar för planer och direktiv. Men de betonar samtidigt civilsamhällets viktiga roll.

Alla har inte svarat på hur finansieringen skall ske, men V vill att stat och kommun skall stå för en större del av kostnaderna; alliansen säger civilsamhället eller anser inte att det går att svara.

Årligen får mer än 50 000 flyktingar och anhöriga uppehållstillstånd i Sverige (källa Migrationsverket). Hur ska deras behov av digital kompetens och förståelse för "det digitala samhället" mötas?

De rödgröna har olika syn på hur detta ska lösas. S talar om SFI men även andra; MP vill lägga ut ansvaret på Arbetsförmedlingen i större utsträckning; V anser också att Arbetsförmedlingen bör ha ett stort ansvar för detta, men även kommunen som en del i deras integrationsarbete. Inom Alliansen spretar det – M tycker att det "kommer successivt, mer än idag behöver inte göras"; C, KD och FP vill ge SFI respektive Arbetsförmedlingen ett tydligare uppdrag och KD betonar samtidigt civilsamhällets viktiga insatser.

RIT-avdrag

Många människor tycker att exempelvis installation och annat som handlar om att hantera IT-utrustning i hemmet är så komplicerad att man hellre avstår. Det har föreslagits att erbjuda skattereducering för att anlita hjälp med den typen av tjänster, på samma sätt som ROT- och RUT-avdrag. Vad anser ditt parti om det förslaget?

Här finns en tydlig spricka bland de rödgröna – V och S tycker inte att det är en statlig uppgift att stödja detta, medan MP anser att det är rimligt "inte minst ur ett demokratiskt perspektiv". Men även på den borgerliga sidan är det kluvet; M säger nej medan övriga stödjer ett sådant förslag.

Skolan och IT

Skolans användning av digitala hjälpmedel har uppmärksammats av Digitaliseringskommissionen under senvintern. Hur ser ditt parti på dessa frågor?

MP anser att det är ett kommunalt ansvar; S och V efterlyser statlig aktivitet, liksom M och KD. C fokuserar på lärarnas roll och vill ge dem ett "digitalt lyft". Men man stöder även en statlig strategi och påpekar att regeringen faktiskt fattat ett beslutat om att ta fram en sådan. FP vill att skolan ska bli statlig, varpå det övergripande ansvaret för digitaliseringen av skolan lyfts upp till statlig nivå med resultatet att resurser/användning blir mer rättvist fördelade.

Integritet

Vissa uppfattar IT-användning som ett existerande eller potentiellt hot mot integriteten. Hur ser ditt parti på detta?

Alla partier lyfter fram integritetsfrågorna som ytterst viktiga. V anser att det är dags för ett helhetsgrepp om integritetsskyddet i landet och lyfter fram behovet av en integritetsskyddsmyndighet – något som också MP och delvis FP håller med om. Socialdemokraterna vill hellre se en integritetskommitté. C anser att det finns lagstiftning som i viss mån är integritetskränkande och som också i framtiden måste få vara det, exempelvis vid misstanke om brott. Men betonar samtidigt vikten av en bättre proportionalitetsbedömning för när detta kan vara berättigat och att varje ny reglering bör föregås av en integritetskonsekvensbeskrivning.

Om bredband

Regeringens mål för bredband är att Sverige ska ha ett bredband i världsklass, där 90 % av hushåll och företag ska kunna ha tillgång till 100 Mbit/s. Regeringen anser att det är marknaden och/eller lokala initiativ, såsom byalag, som ska säkerställa denna utbyggnad. Ett annat nationellt mål är att alla (100 %) hushåll och företag ska ha goda möjligheter att använda sig av elektroniska samhällstjänster och service via bredband.

Det finns knappt 4,2 miljoner hushåll (källa SCB) och en miljon företag (källa Ekonomifakta) i vårt land. 10 % av dessa, d.v.s. 420 000 hushåll respektive 100 000 företag, kan hamna utanför bredbandsmålet om 100 Mbit/s.

Vilket av följande ligger närmast ert partis uppfattning?

- 1. Vi anser att de nuvarande målen är tillräckligt ambitiösa*
- 2. Alla ska ha samma förutsättningar, d.v.s. målet bör skärpas till att omfatta närmare 100 %*
- 3. Annat*

MP tycker att dagens mål är tillräckliga; S och V liksom KD vill skärpa dem. FP anser att målet om 100Mbit för 100 % är orealistiskt och inte ekonomiskt försvarbart; "Att alla ska ha möjlighet till elektroniska samhällstjänster är bra, men det kan nås med en lägre ambition än 100Mbit."

På frågor rörande bredbandsutbyggnad och finansiering, konstaterar alla partier att det offentliga måste täcka med stöd där det saknas kommersiella incitament. Men de borgerliga betonar särskilt marknadens roll.

På fråga om byalag kan förutsättas ta ansvar där marknaden inte bygger, så är M ensamt om att hävda att man litar på att de ska göra jobbet. C skriver i en kommentar att man också tror att byalagen kommer ta ett stort ansvar.

Idag finns en lägsta nivå på bredbandshastighet som alla hushåll och företag, 100 %, ska kunna kräva. Nivån ligger idag på 1 Mbit/s.

De rödgröna samt KD tycker att nivån bör höjas radikalt; M och C tycker att det berör bara något hundratal och det därför inte finns någon orsak att ändra nivån. FP

Kultur och IT

I många äldreboenden står ofta en TV på slentrianmässigt, medan tillgången till datorer är begränsad. Samtidigt visar forskning att kulturkonsumtion ger människor större möjlighet att känna sig delaktiga i samhället, och att tillgänglighet till konst och musik är viktig för äldre, eftersom förmågan att uppskatta och ta till sig det är de intellektuella funktioner som bevaras längst efter att andra slagits ut.

Anser ert parti att:

- 1. Alla äldreboenden ska erbjuda tillgång till kultur (SVT Play, Axess m fl.) via bredband*
- 2. Det är ett individuellt ansvar för den äldre och dennes anhöriga*
- 3. Annat, nämligen*

En litet annorlunda fråga, där intrycket är att ingen egentligen har funderat på hur bredbandet ger nya möjligheter i samhällets kulturutbud, t ex i äldreboenden. Svaren är ganska generella och avspeglar avsaknaden av en aktiv diskussion kring hur det digitala samhällets potential för kulturspridning och konsumtion ska utvecklas.

Några kommentarer från partierna:

C: Genom LOV har äldre fått samma valfrihet som övriga människor i samhället. De kan nu välja den typ av omsorg som passar just dem bäst. För vissa är det tillgång till ett snabbt nät, för andra kan det vara ett boende med husdjur.

M: Regeringen har medvetet under åtta år satsat på kultur och hälsa, givet att detta påverkar de äldres hälsa positivt. Denna kulturkonsumtion kan vara både fysisk och digital. På exakt vilket sätt det ska ske ska inte styras från riksdagen eller regeringen.

S: Det är ett gemensamt där de som driver äldreboenden är lyhörd mot brukarnas behov. Det kommer att bli allt vanligare att våra äldre på äldreboenden kommer att ha haft tillgång till bredband både i yrkeslivet och privat.

KD: Alla äldre måste ha möjligheter till ett rikt kulturliv. Hur detta organiseras kan variera. Vi är positiva till en mångfald av utförare inom äldreomsorg och därmed också äldreomsorg med olika profil t ex vad gäller kulturutbud. Kommunernas stöd till kulturen måste även utformas så att äldre i särskilda boenden eller med hemtjänst i största möjliga mån kan ta del av utbudet.

FP: Bredband bör finnas, men alternativen till olika digitala tjänster bör ligga på de som önskar detta.

Idag finns allt fler möjligheter att följa musik och teater på nätet, men den museala verksamheten har i stort sett inte tillvaratagit möjligheter att visa sina utställningar via Internet.

Anser ert parti att:

- 1. det är en fråga som får rymmas i respektive museums budget utan pekpinna från regeringen.*
- 2. det är en fråga som regeringen bör speciellt påpeka i regleringsbrev så att "hela Sverige" kan ta del av kulturen.*

Alla utom MP och V är inne på att det skall krävas i regleringsbrev. MP och V tycker att det får respektive museum ta hand om utan pekpinna.

Svensk konkurrenskraft

Sverige har traditionellt legat i topp i olika internationella rankingar när det handlar om digitalisering och bredbandsutbyggnad. De senare åren har vi dock tappat vår position i en rad mätningar. Bredband (hastighet respektive tillgång), eFörvaltning, IT i skolan samt eHälsa är exempel på områden. Sverige anses ofta vara bra på att sprida och tillgängliggöra tekniken, men sämre på att använda den.

Hur ställer sig ert parti till detta faktum?

- 1. En statlig utredning för att analysera orsakerna, långsiktiga effekter och åtgärder bör snarast tillsättas.*
- 2. Det är en naturlig följd av att andra länder också satsar på IT, snarare än på problem i och för Sverige.*
- 3. Det får ingen påverkan på Sverige och vår konkurrenskraft inom överblickbar framtid, varför vi idag inte behöver oro oss*

C vill lösa det genom utbildning och information. Men anser samtidigt att det inte är en rättvis bild att vi skulle tappa i placeringar. V, S och även M anser att en statlig utredning bör tillsättas för att analysera orsakerna, långsiktiga effekter och åtgärder. M tillägger dock att "Sverige ska vara i absolut världsklass när det gäller att ta vara på digitaliseringens möjligheter. Det är allvarligt att vi tappar i internationell ranking, eftersom det tyder på att vi till viss del tappar i konkurrenskraft. Vi bör ständigt analysera orsakerna och långsiktiga effekter samt vidta åtgärder för att bibehålla vår position och utnyttja digitaliseringens möjligheter på bästa möjliga sätt."

KD menar att " De strategiska beslut som regeringen fattat om bredbandsstrategi, digital agenda, strategi för en digitalt samverkande statsförvaltning etc. kommer att förbättra Sveriges position på dessa områden. Samtidigt måste också skolan bli bättre på att ge eleverna verktyg att använda den nya tekniken."

FP menar att det är en naturligt följd av att andra länder också satsar på IT, snarare än på problem i och för Sverige; "Vi ska ha höga ambitioner och arbeta för att ligga bland de främsta, men måste också prioritera vilka områden som då ska sättas främst."

Nyföretagande och export

Internet har blivit en av de främsta tillväxt drivande faktorerna i Sverige och världen. Det har radikalt förändrat förutsättningarna för hur vi kommunicerar och tar del av vår omvärld. I dess kölvatten har en mängd nya företag vuxit fram. De som växer snabbast, sett till omsättning och sysselsättning, är oftast tjänstebaserade, kunskapsintensiva och internationellt etablerade.

*Vilket av nedanstående påståenden stämmer bäst med ert partis uppfattning?
Förutsättningarna för nyföretagsamhet och exportstöd är:*

- 1. tillräckligt anpassade även till denna typ av företag*
- 2. goda, men regeringen måste kontinuerligt säkerställa att dessa och andra företag får förutsättningar och ekonomiska incitament för att utvecklas*
- 3. ej tillräckligt anpassade, det krävs en kursomläggning och ökade kunskaper om hur dessa nya typer av företag bättre kan stödjas*

Samtliga partier menar att förutsättningarna är goda, men att regeringen måste kontinuerligt säkerställa att dessa och andra företag får förutsättningar och ekonomiska incitament för att utvecklas.

M anser också att "Företagande är alltid bra, eftersom det skapar arbetstillfällen och tillväxt. En politik för full sysselsättning går hand i hand med en politik som underlättar för företagande och gör det enklare att anställa. Skatter och regler ska utformas så att det är möjligt att leva i hela landet.

S; "Vi socialdemokrater har satt upp målet att Sverige ska nå EU:s lägsta arbetslöshet senast 2020. Då krävs mer samarbete och investeringar i framtiden så att svenska företag kan växa och anställa. Sverige ska vara världsledande på att ta fram nya produkter, tjänster och affärsidéer. För att säkerställa ett gott företags- och innovationsklimat vill vi bland annat inrätta en bättre fungerande patentskydd, kortare betalningstider kring fakturor och bättre fungerande riskkapital för små och medelstora företag. Dock viktigt med att start-ups får stöd för att växa."

Upphovsrätt och öppna data

Frågor som upphovsrätt, public sector information (öppna data) och dataskydd är relevanta för många nya, digitala tjänsteföretag. I dessa frågor finns ofta en, faktisk eller antagen, motsättning mellan de som nyttjar informationen (företagen) och de som äger, förvaltar eller har skapat den (rättighetshavare, myndigheter, privatpersoner).

Samtliga utom M tycker att lagstiftningen idag är alltför anpassad till näringslivets behov, på bekostnad av andra samhällsintressen.

C anser att det "behövs ett system som garanterar att upphovsrättsinnehavarna ska få ersättning för sina verk och som också accepteras av både de som skapat verken och de som tar del av dem. Vi vill därför ha en upphovsrättskommission som utreder upphovsrätten och föreslår ny lagstiftning på området."

S skriver i en kommentar; "Utvecklingen av den digitala kommunikationstekniken har skapat nya förutsättningar och utmaningar för mötet mellan konsten och publiken och ställer kulturpolitiken inför nya möjligheter och nya utmaningar kring frågan om upphovsrätten. Därför vill vi möta dessa utmaningar genom att utveckla upphovsrätten i syfte att stärka den. Genom att exempelvis bredda avtalslicenssystemen skulle bättre möjligheter för spridning av upphovsrättskyddat material komma till stånd, samtidigt som kulturskapare skulle få ersättning för sina verk."

FP; "Vi har länge krävt att upphovsrätten måste anpassas till de förändringar som krävs i den digitala världen. PSI-direktivet har en annan ansats, där integritet bör vägas mot nytta. Det är en balansgång som kräver att många aspekter beaktas."

Vård och omsorg

Välfärdens – främst vården och omsorgens - kostnader hotar att skena på grund av demografisk utveckling, personalen sviker på grund av rekryteringsproblem och låga löner. Ett utökat användande av tekniska hjälpmedel och IT-baserade verksamhetsprocesser (välfärdsteknologi) kan i vart fall lindra kostnadsutvecklingen, vilket t ex studier som Stadsnätetsföreningen respektive Hjälpmedelsinstitutet också påvisat. Är det nödvändigt att driva på en ökad användning av välfärdsteknologi?

Här är alla överens - politiken måste trycka på mer. V hävdar att de vinstdrivande företagen "dränerar verksamheten" och att dessa medel istället kan användas för mer personal och införande av välfärdsteknologi.

På frågan om hur mycket IT får kosta i vården anser V, KD och M att det är en fråga för kommun och landsting som staten inte ska ha någon synpunkt på. MP anser att det är upp till verksamheterna att göra en avvägning mellan kostnader för investeringar och avkastning i form av högre kvalitet etc. FP anser att mer pengar bör avställas till IT i vården och omsorgen. S anser att vi behöver effektivare och mer ändamålsenliga och samordnade IT-lösningar men att behovet måste mätas i effekt, inte i kostnad. C anser att "det viktiga inte är hur mycket pengar som satsas, utan att pengarna gör nytta."

Övriga frågor

Alla utom MP säger sig ha en IT-politisk vision. Dock är det mycket varierande digital profil på denna.

C: "Sverige ska vara bäst i världen på att dra nytta av digitaliseringen möjligheter"

V: "Vår vision är att minska den digitala klyftan så att IT blir tillgängligt för alla samt att

en strategi utarbetas för IT-sektorn i syfte att minska behovet av transporter för minskad miljö- och klimatpåverkan.”

S: ”Vi vill att Sverige ska investera för att vara ett ledande IT-land för att nå EU:s lägsta arbetslöshet.”

M: ”Sverige ska ha bredband i världsklass och ta tillvara på digitaliseringens möjligheter.”

KD: ”Att IT-politiken ska stödja det framväxtande jobbskapande kunskapssamhället och ett socialt och miljömässigt hållbart Sverige.”

FP: ”IT bör ingå som en del i all utbildning och utveckling. Särskilt på skolområdet måste IT ha en naturlig roll”.

Alla utom FP uppger att de har en namngiven IT-politisk talesperson.

De borgerliga anser att det fortsatt ska finnas en IT-minister; S, V och MP uttrycker ingen uppfattning. Man kan konstatera att ingen svarar ja på alternativet att varje fackminister ska ansvara även för sina IT-frågor.

Sista frågan handlar om den enskilt största utmaningen för att Sverige ska vara "bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter". Svaren från de som besvarat frågan är:

S: Att säkerställa en fortsatt bredbandsutbyggnad i Sverige.

MP: Kostnaderna för teknik, produkt och systemutveckling tillsammans med avsaknaden av innovationsstyrda och samordnade upphandlingar.

V: Att den digitala klyftan minskar och att IT blir tillgängligt för alla.

M: Utbildning: fungerar inte utbildningen så får vi inte tillräcklig kompetens i framtiden.

C: Det finns många utmaningar, men Sverige är väldigt bra rustat för att klara målsättningen. Redan nu ligger vi i topp i många mätningar. Vi har bra IT-infrastruktur och en befolkning som är väldigt IT-moget, och utvecklingen går åt rätt håll. Nu måste vi fortsätta den inslagna vägen och fortsätta att bygga ut offentliga e-tjänster, IT-infrastruktur och fortsätta att verka för att mobiloperatörer även fortsättningsvis ska ha Europas bästa villkor att verka under.

KD: Tillgång till hög överföringshastighet för alla i vårt till ytan stora och relativt glesbefolkade land.

FP: Skapa förutsättningar. Det innebär infrastruktur, tjänster, kvalitet och trygghet i det som erbjuds.

Kontakt:

Ellinor Bjennbacke, näringspolitisk chef, IT&Telekomföretagen inom Almega,
ellinor.bjennbacke@almeqa.se, tel. 08-762 69 60

IT&Telekomföretagen – i spetsen för det innovativa Sverige!

IT&Telekomföretagen är en medlemsorganisation för företag från hela IT- och telekomsektorn. Vi har idag ca 1 100 medlemsföretag som tillsammans har närmare 100 000 medarbetare. IT&Telekomföretagen är en av sju samverkande bransch- och arbetsgivarorganisationer inom förbundsgruppen Almega. www.itot.se.